הלכות קרבן פסח

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א מִצְוַת עֲשֵׂה לִשְׁחֹט אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ נִיסָן אַחַר חֲצוֹת. וְאֵין שׁוֹחֲטִין אֶלָּא מִן הַכְּבָשִׂים אוֹ מִן הָעִזִּים בִּלְבַד זָכָר בֶּן שָׁנָה. וְאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה חַיָּבִין בְּמִצְוָה זוֹ:

ב וּמִי שֶׁשִּׁבְּטֵל מִצְוָה זוֹ בְּזִדּוֹן וְעָבַר יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְלֹא הִקְרִיב וְהוּא לֹא טָמֵא וְלֹא בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה הָרֵי זֶה חַיָּב כָּרֵת. וְאִם בִּטְלָהּ בִּשְׁגָגָה פָּטוּר:

ג אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֶלָּא בַּעֲזָרָה כִּשְׁאָר הַקָּדָשִׁים. אַף בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמוֹת לֹא הָיוּ מַקְרִיבִין אֶת הַפֶּסַח בְּבָמַת יָחִיד [ב.] וְכָל הַמַּקְרִיב אֶת הַפֶּסַח בְּבָמַת יָחִיד לוֹקֶה [ג.] שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ה) "לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזּוֹ אַזְהָרָה לַשּׁוֹחֵט בְּבָמַת יָחִיד אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמוֹת:

ד שְׁחִיטַת הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת. וְאִם שְׁחָטוֹ קֹדֶם חֲצוֹת פָּסוּל. וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ אֶלָּא אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. אַחַר שֶׁמַּקְטִירִין קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וְאַחַר שֶׁמֵּיטִיבִין אֶת הַנֵּרוֹת מַתְחִילִין לִשְׁחֹט אֶת הַפְּסָחִים עַד סוֹף הַיּוֹם. וְאִם שְׁחָטוֹ אַחַר חֲצוֹת קֹדֶם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם כָּשֵׁר וְיִהְיֶה אֶחָד מְמָרֵס בְּדַם הַפֶּסַח עַד שֶׁיִּזְרֹק דַּם הַתָּמִיד וְאַחַר כָּךְ יִזְרֹק דַּם הַפֶּסַח אַחֲרָיו. וְאִם נִזְרַק דַּם הַפֶּסַח קֹדֶם דַּם הַתָּמִיד כָּשֵׁר:

ה הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְהָיָה לוֹ כְּזַיִת חָמֵץ בִּרְשׁוּתוֹ לוֹקֶה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יח) "לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי". שֶׁלֹּא יִזְבַּח הַפֶּסַח וְהֶחָמֵץ קַיָּם. אֶחָד הַשּׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק אֶת הַדָּם וְאֶחָד הַמַּקְטִיר אֶת הָאֵימוּרִין אִם הָיָה בִּרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם אוֹ בִּרְשׁוּת אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁאוֹכְלִין פֶּסַח זֶה כְּזַיִת חָמֵץ בִּשְׁעַת הַקָּרְבָּתוֹ הֲרֵי זֶה לוֹקֶה וְהַפֶּסַח כָּשֵׁר:

ו דַּם הַפֶּסַח טָעוּן שְׁפִיכָה כְּנֶגֶד הַיְסוֹד. וְאַחַר שֶׁשּׁוֹפְכִים דָּמוֹ מַפְשִׁיטִים אוֹתוֹ וְקוֹרְעִין אֶת בִּטְנוֹ וּמוֹצִיאִין אֶת אֵימוּרָיו וּמַקְטִירִין אוֹתָן חֲלָבִין כָּל זֶבַח וְזֶבַח לְבַדּוֹ. וּבַעַל הַזֶּבַח נוֹטֵל פִּסְחוֹ עִם הָעוֹר שֶׁלּוֹ וּמֵבִיא לְבֵיתוֹ לִירוּשָׁלַיִם וְצוֹלֶהוּ וְאוֹכֵל לָעֶרֶב:

ז הַמַּנִּיחַ אֵימוּרִים וְלֹא הִקְטִירָן עַד שֶׁלָּנוּ וְנִפְסְלוּ בְּלִינָה הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יח) "לֹא יָלִין חֵלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר". וְאַף עַל פִּי שֶׁעָבַר אֵינוֹ לוֹקֶה לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה:

ח וּמַקְטִירִין חֶלְבֵי פְּסָחִים כָּל הַלַּיְלָה עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁהֲרֵי חֶלְבֵי שַׁבָּת קְרֵבִין בְּיוֹם טוֹב. אֲבָל אִם חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּחל אֵין מַקְטִירִין חֶלְבֵי חֹל בְּיוֹם טוֹב:

ט הַפֶּסַח נִשְׁחָט בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ו) "וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל". קָהָל. וְעֵדָה. וְיִשְׂרָאֵל. וְאֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם בְּכָל כַּת וְכַת:

י הָיוּ הַכֹּל חֲמִשִּׁים. נִכְנָסִים בַּתְּחִלָּה שְׁלֹשִׁים וְשׁוֹחֲטִין. וְיוֹצְאִים עֲשָׂרָה וְנִכְנָסִין עֲשָׂרָה וְחוֹזְרִין וְיוֹצְאִין עֲשָׂרָה וְנִכְנָסִין עֲשָׂרָה:

יא הָיוּ פָּחוֹת מֵחֲמִשִּׁים אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח לְכַתְּחִלָּה [וְאִם שָׁחֲטוּ כָּשֵׁר]. וְאִם שָׁחֲטוּ כֻּלָּן בְּבַת אַחַת כָּשֵׁר. כֵּיצַד נִשְׁחָט. נִכְנָסָה הַכַּת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא הָעֲזָרָה וְנוֹעֲלִין דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה וּמַתְחִילִין לִשְׁחֹט אֶת פִּסְחֵיהֶן. וְכָל זְמַן שֶׁהֵן שׁוֹחֲטִין וּמַקְרִיבִין קוֹרְאִים הַלְוִיִּים אֶת הַהַלֵּל. אִם גָּמְרוּ הַהַלֵּל וַעֲדַיִן לֹא שָׁלְמָה הַכַּת מְלַהַקְרִיב שׁוֹנִים. וְאִם שָׁנוּ וְלֹא שָׁלְמוּ לְהַקְרִיב מְשַׁלְּשִׁין. וּמֵעוֹלָם לֹא שִׁלְּשׁוּ:

יב עַל כָּל קְרִיאָה וּקְרִיאָה תּוֹקְעִין שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת בַּחֲצוֹצְרוֹת. תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה. הוֹאִיל וְאֵין לוֹ נְסָכִים לִתְקֹעַ בִּשְׁעַת נִסּוּךְ תּוֹקְעִין בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה:

יג הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת וּבִידֵיהֶן מִזְרְקֵי כֶּסֶף וּמִזְרְקֵי זָהָב. שׁוּרָה שֶׁכֻּלָּהּ כֶּסֶף כֶּסֶף. שׁוּרָה שֶׁכֻּלָּהּ זָהָב זָהָב. וְלֹא הָיוּ מְעֹרָבִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם נוֹי. וְלֹא הָיוּ לַמִּזְרָקִין שׁוּלַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחוּם וְיִקְרַשׁ הַדָּם:

יד שָׁחַט הַשּׁוֹחֵט וְקִבֵּל הַכֹּהֵן. נוֹתְנוֹ לַחֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ רַבִּים בַּמִּצְוָה עַד שֶׁיִּגִּיעַ הַדָּם אֵצֶל כֹּהֵן הַקָּרוֹב לַמִּזְבֵּחַ. שׁוֹפְכוֹ שְׁפִיכָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד וּמְקַבֵּל מִזְרָק אֶחָד מָלֵא וְאַחַר כָּךְ מַחְזִיר אֶת הֶרֵיקָן. וְתוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין אֶת כֻּלּוֹ וְקוֹרְעוֹ וּמְמַחֶה אֶת קֶרֶבָיו עַד שֶׁמֵּסִיר מֵהֶן הַצּוֹאָה וְהַפֶּרֶשׁ. וּמוֹצִיא אֶת הָאֵימוּרִין וְנוֹתְנָן בִּכְלִי וּמוֹלְחָן וּמַקְטִירָן הַכֹּהֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְכֵיצַד תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין. מַסְמְרוֹת שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִין בַּכְּתָלִים וּבָעַמּוּדִים שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין. וְכָל מִי שֶׁלֹּא מָצָא מָקוֹם לִתְלוֹת מַקְלוֹת דַּקִּים הָיוּ שָׁם מַנִּיחַ עַל כְּתֵפוֹ וְעַל כֶּתֶף חֲבֵרוֹ וְתוֹלֶה וּמַפְשִׁיט:

טו שָׁלְמוּ מִלְּהַקְרִיב פּוֹתְחִין דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה וְיוֹצֵאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְנִכְנָסָה שְׁנִיָּה. יָצְאת שְׁנִיָּה וְנִכְנָסָה שְׁלִישִׁית. כְּמַעֲשֵׂה רִאשׁוֹנָה כָּךְ מַעֲשֵׂה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית. שָׁלְמָה כַּת שְׁלִישִׁית וְיָצְאת רוֹחֲצִים אֶת הָעֲזָרָה:

טז חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת כְּמַעֲשֵׂהוּ בְּחל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בְּשַׁבָּת. וְרוֹחֲצִין אֶת הָעֲזָרָה בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין אִסּוּר שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ צָרִךְ עֲבוֹדָה אִסּוּר שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ הֶתֵּר הוּא:

יז אֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹלִיךְ אֶת פִּסְחוֹ לְבֵיתוֹ בְּשַׁבָּת. אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאִין בְּפִסְחֵיהֶם וְיוֹשְׁבִין בְּהַר הַבַּיִת. וְהַשְּׁנִיָּה יוֹצְאִין בְּפִסְחֵיהֶן וְיוֹשְׁבִין בַּחֵיל. וְהַשְּׁלִישִׁית עוֹמְדִין בְּמְקוֹמָן בָּעֲזָרָה. וְשׁוֹהִים הַכל עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהוֹלֵךְ כָּל אֶחָד בְּפִסְחוֹ לְבֵיתוֹ:

יח שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וּזְרִיקַת דָּמוֹ וּמְחוּי קְרָבָיו וְהַקְטֵר חֶלְבָיו דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קֹדֶם הַשַּׁבָּת שֶׁהֲרֵי קָבוּעַ לוֹ זְמַן שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט ב ג) "בְּמוֹעֲדוֹ". אֲבָל הַרְכָּבָתוֹ וַהֲבָאָתוֹ מְחוּץ לַתְּחוּם וַחֲתִיכַת יַבָּלָתוֹ בִּכְלִי אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קֹדֶם הַשַּׁבָּת. וְאִם יָכוֹל לַחְתֹּךְ יַבַּלְתּוֹ בְּיָדוֹ בְּשַׁבָּת חוֹתֵךְ. וְאִם הָיְתָה יְבֵשָׁה חוֹתְכָהּ אֲפִלּוּ בִּכְלִי שֶׁאֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ כְּלָל. וְכֵן צְלִיָּתוֹ וַהֲדָחַת קְרָבָיו אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן לְאַחַר הַשַּׁבָּת:

יט שָׁכַח וְלֹא הֵבִיא סַכִּין לֹא יְבִיאֶנָּה בְּשַׁבָּת. אֶלָּא נוֹתְנָהּ בֵּין קַרְנֵי הַכֶּבֶשׂ אוֹ בְּצַמְרוֹ וּמַכִּישׁוֹ עַד שֶׁמְּבִיאוֹ לָעֲזָרָה וּמַקְדִּישׁוֹ שָׁם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְחַמֵּר בְּשַׁבָּת מְחַמֵּר כִּלְאַחַר יָד הוּא וּמִפְּנֵי הַמְּצָוָה מֻתָּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ פִּסְחוֹ עֲדַיִן וְלֹא אָמַר זֶה פֶּסַח אֲבָל אִם הִקְדִּישׁוֹ לֹא יָבִיא סַכִּין עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹבֵד בְּקָדָשִׁים. וּמִפְּנֵי מָה הִתִּירוּ לְהַקְדִּישׁ פִּסְחוֹ בְּשַׁבָּת הוֹאִיל וְקִבּוּעַ לוֹ זְמַן מֻתָּר לְהַקְדִּישׁוֹ בְּשַׁבָּת. וְכֵן מַקְדִּישׁ אָדָם חֲגִיגָתוֹ בְּיוֹם טוֹב וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

כ הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח וְנִמְצָא בַּעַל מוּם אוֹ טְרֵפָה הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט אַחֵר בֵּין בְּחל בֵּין בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ מֵאָה זֶה אַחַר זֶה שׁוֹחֵט וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁיִּכְשַׁר אֶחָד אוֹ עַד שֶׁתֶּחֱשַׁךְ וְיִדָּחֶה לַשֵּׁנִי שֶׁהֲרֵי אָנוּס הוּא:

פרק ב

א אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֶלָּא לִמְנוּיָיו שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ד) "תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה" מְלַמֵּד שֶׁמִּתְמַנִּים עָלָיו כְּשֶׁהוּא חַי. וְאֵלּוּ הַמִּתְמַנִּים עַל הַפֶּסַח הֵם הַנִּקְרָאִים בְּנֵי חֲבוּרָה:

ב יָחִיד שֶׁשָּׁחַט אֶת הַפֶּסַח לְעַצְמוֹ כָּשֵׁר. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לֶאֱכוֹל אֶת כֻּלּוֹ. וּמִשְׁתַּדְּלִין שֶׁלֹּא יִשְׁחַט לְכַתְּחִלָּה עַל יָחִיד שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מז) (במדבר ט יא יב) "יַעֲשׂוּ אֹתוֹ":

ג אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח אֶלָּא עַל מִי שֶׁרָאוּי לֶאֱכל. הָיָה אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה קָטָן אוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה אִם יָכוֹל לֶאֱכל כְּזַיִת שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְאִם לָאו אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ד) "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ" עַד שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לֶאֱכל. אֲפִלּוּ חֲבוּרָה שֶׁל מֵאָה וְאֵין כָּל אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לֶאֱכל כְּזַיִת אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן:

ד אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה נָשִׁים וַעֲבָדִים אוֹ קְטַנִּים וַעֲבָדִים מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה קַלּוּת רֹאשׁ בֵּינֵיהֶן. אֲבָל עוֹשִׂים חֲבוּרָה כֻּלָּם נָשִׁים אֲפִלּוּ בְּפֶסַח שֵׁנִי. אוֹ כֻּלָּהּ עֲבָדִים. וְשׁוֹחֲטִין עַל הַקְּטַנִּים שֶׁיִּהְיוּ מִכְּלַל בְּנֵי הַחֲבוּרָה. לֹא שֶׁתִּהְיֶה חֲבוּרָה כֻּלָּהּ קְטַנִּים שֶׁאֵינָן בְּנֵי דַּעַת. וְכֵן אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה כֻּלָּהּ חוֹלִים אוֹ זְקֵנִים אוֹ אוֹנְנִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן יְכוֹלִין לֶאֱכל הוֹאִיל וַאֲכִילָתָם מְעוּטָה. שֶׁמָּא יַשְׁאִירוּ הַפֶּסַח וְיביאוּהוּ לִידֵי פְּסוּל. וְאִם עָבְרוּ וְשָׁחֲטוּ עַל חֲבוּרָה זוֹ כָּשֵׁר. וְכֵן אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה כֻּלָּהּ גֵּרִים שֶׁמָּא יַדְקְדְּקוּ בּוֹ וְיביאוּהוּ לִידֵי פְּסוּל. וְאִם שָׁחֲטוּ עֲלֵיהֶן כָּשֵׁר:

ה שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְמְנוּיָיו אוֹ לְמִי שֶׁאֵין כָּל אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לֶאֱכל כְּזַיִת אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ לַעֲרֵלִים אוֹ לְטְמֵאִים פָּסוּל. שְׁחָטוֹ לְמִי שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכל וּלְמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכל כְּזַיִת. לְמְנוּיָיו וְשֶׁלֹּא לְמְנוּיָיו. לְמוּלִים וְלַעֲרֵלִים. לְטְהוֹרִים וְלִטְמֵאִין. כָּשֵׁר. שֶׁאִלּוּ הָרְאוּיִין לוֹ אוֹכְלִין כַּהֲלָכָה וְהָאֲחֵרִים כְּאִלּוּ לֹא חָשַׁב עֲלֵיהֶם:

ו שְׁחָטוֹ לְמוּלִים וְזָרַק הַדָּם לְשֵׁם מוּלִים וַעֲרֵלִים פָּסוּל. שֶׁהַזְּרִיקָה חֲמוּרָה שֶׁהִיא עִקַּר הַקָּרְבָּן. שְׁחָטוֹ לְמוּלִים שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ בּוֹ עֲרֵלִים פָּסוּל שֶׁהֲרֵי יֵשׁ מַחֲשָׁבָת עֲרֵלִים בִּזְרִיקָה. שְׁחָטוֹ לְאוֹכְלָיו לִזְרֹק דָּמוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו הַפֶּסַח כָּשֵׁר וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ לְפִי שֶׁאֵין מַחֲשָׁבַת אוֹכְלִים בַּזְּרִיקָה:

ז מִי שֶׁהוּא בָּרִיא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וְחוֹלֶה בְּשָׁעַת זְרִיקָה. אוֹ חוֹלֶה בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וּבָרִיא בְּשָׁעַת זְרִיקָה. אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּרִיא מִשָּׁעַת שְׁחִיטָה עַד שָׁעַת זְרִיקָה:

ח שׁוֹחֵט אָדָם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים בֵּין מִדַּעְתָּן בֵּין שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן. אֲבָל אֵינוֹ שׁוֹחֵט עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלָּא מִדַּעְתָּן. וְאִם שָׁתְקוּ וְלֹא מִחוּ הֲרֵי זֶה מִדַּעְתָּן:

ט שָׁחַט עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים וְהָלְכוּ וְשָׁחֲטוּ הֵן לְעַצְמָן יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן:

י שָׁחַט עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים וְשָׁחֲטוּ הֵן לְעַצְמָן. אֵין לְךָ מִחוּי גָּדוֹל מִזֶּה וְאֵינָן יוֹצְאִין אֶלָּא בְּשֶׁל עַצְמָן:

יא הָאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ שָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ. הָיְתָה נֶחְפֶּזֶת לָלֶכֶת לְבֵית אָבִיהָ בָּרֶגֶל הָרִאשׁוֹן הַסָּמוּךְ לְנִשּׂוּאֶיהָ כְּדֶרֶךְ כָּל הַבָּנוֹת וְשָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ תֹּאכַל מִשֶּׁל אָבִיהָ. מִכָּאן וְאֵילָךְ תֹּאכַל מִמָּקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה. וְהוּא שֶׁתִּבְרֹר לָהּ מָקוֹם שֶׁתִּרְצֶה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. וְכֵן יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין יֹאכַל מִמָּקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּיָתוֹם קָטָן. אֲבָל גָּדוֹל נַעֲשֶׂה כְּמַמְנֶּה עַצְמוֹ עַל שְׁנֵי פְּסָחִים וְהַמְמַנֶּה עַצְמוֹ עַל שְׁנֵי פְּסָחִים אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא מִן הַנִּשְׁחָט רִאשׁוֹן:

יב עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין בִּזְמַן שֶׁמַּקְפִּידִין זֶה עַל זֶה שֶׁלֹּא יִגְנְבֶנּוּ לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. וְאִם אֵינָן מַקְפִּידִין מִמָּקוֹם שֶׁיִּרְצֶה יֹאכַל:

יג מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין. לֹא יֹאכַל לֹא מִשֶּׁל רַבּוֹ וְלֹא מִשֶּׁל עַצְמוֹ עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה כֻּלּוֹ בֶּן חוֹרִין:

יד עַד כַּמָּה נִמְנִים עַל הַפֶּסַח. עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְנִמְנִין עָלָיו וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. כֵּינָן שֶׁנִּשְׁחַט אֵינוֹ יָכוֹל לִמְשֹׁךְ אֶת יָדוֹ שֶׁהֲרֵי נִשְׁחַט עָלָיו. נִמְנוּ עָלָיו וְחָזְרוּ אֲחֵרִים וְנִמְנוּ עָלָיו. רִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּזַיִת אוֹכְלִים וּפְטוּרִים מֵעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי וְאַחֲרוֹנִים שֶׁרָבוּ עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד אֵינָן אוֹכְלִין וְחַיָּבִים לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

טו הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עִמּוֹ עַל חֶלְקוֹ וְלֹא יָדְעוּ בָּהֶן בְּנֵי הַחֲבוּרָה הֲרֵי בְּנֵי הַחֲבוּרָה רַשָּׁאִין לִתֵּן לוֹ חֶלְקוֹ אַחַר שֶׁיִּצְלֶה בְּעֵת הָאֲכִילָה וּבְנֵי הַחֲבוּרָה אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן וְהוּא אוֹכֵל חֶלְקוֹ עִם הָאֲחֵרִים שֶׁמָּנָה עָלָיו בַּחֲבוּרָה שְׁנִיָּה. וְכֵן בְּנֵי הַחֲבוּרָה שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם גַּרְגֶּרֶן רַשָּׁאִים לְהוֹצִיאוֹ מֵהֶן וְנוֹתְנִין לוֹ חֶלְקוֹ וְיֹאכְלֵהוּ בַּחֲבוּרָתוֹ. וְאִם אֵינוֹ זוֹלֵל אֵינָן רַשָּׁאִין לְחַלֵּק:

פרק ג

א הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח. אַף עַל פִּי שֶׁדֶּרֶךְ רַבּוֹ לִשְׁחֹט טָלֶה בְּכָל שָׁנָה וְהָלַךְ וְשָׁחַט עָלָיו גְּדִי אוֹ שֶׁהָיָה דַּרְכּוֹ לִשְׁחֹט גְּדִי וְהָלַךְ וְשָׁחַט עָלָיו טָלֶה חֲרֵי זֶה יֹאכַל מִמֶּנּוּ. שֶׁהֲרֵי לֹא פֵּרֵשׁ וְאָמַר לוֹ שְׁחֹט לִי מִמִּין פְּלוֹנִי. הָלַךְ וְשָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה אֵינוֹ אוֹכֵל מִשְּׁנֵיהֶן אֶלָּא יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה שֶׁאֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים. וְאִם הָיָה מֶלֶךְ אוֹ מַלְכָּה וְאָמַר לְעַבְדּוֹ לִשְׁחֹט עָלָיו וְשָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת:

ב הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח וְקָבַע לוֹ גְּדִי אוֹ טָלֶה וְשָׁכַח מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ. חֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט גְּדִי וְטָלֶה וְאוֹמֵר אִם גְּדִי אָמַר לִי גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי וְאִם טָלֶה אָמַר לִי טָלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי. שָׁכַח הַשּׁוֹלֵחַ מָה אָמַר לוֹ שְׁנֵיהֶן יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. וְאִם שָׁכַח הַשּׁוֹלֵחַ קֹדֶם שֶׁיִּזְרֹק הַדָּם חַיָּבִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. שָׁכַח אַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְכֵן הַדִּין בְּאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וּשְׁחֹט עָלַי וְקָבַע לוֹ וְשָׁכַח הָעֶבֶד מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ. וְהוּא שֶׁיִּתֵּן לוֹ רוֹעֶה שֶׁל רַבּוֹ גְּדִי וְטָלֶה וְיֹאמַר לוֹ שְׁחֹט שְׁנֵיהֶן כְּדֵי שֶׁתִּשְׁחֹט כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ רַבְּךָ וַחֲרֵי אֶחָד מֵהֶן שֶׁלְּךָ עַל מְנַת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְרַבְּךָ בּוֹ כְּלוּם. אִם עָשָׂה הָרוֹעֶה כָּךְ אַחַר כָּךְ יִהְיֶה אֶפְשָׁר לָעֶבֶד לְהַתְנוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ג בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁאָמְרוּ לְאֶחָד צֵא וּשְׁחֹט לָנוּ אֶת הַפֶּסַח וְאָמַר הוּא לָהֶן וְאַתֶּם שַׁחֲטוּ עָלַי וְשָׁחֲטוּ הֵם וְשָׁחַט הוּא כֻּלָּם אוֹכְלִין מִזֶּה שֶׁנִּשְׁחַט רִאשׁוֹן וְהָאַחֲרוֹן יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה:

ד חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּסְחָהּ וְאָמְרוּ לְאֶחָד צֵא וּבַקֵּשׁ וּשְׁחֹט עָלֵינוּ. הָלַךְ וּמָצָא פֶּסַח שֶׁאָבַד וּשְׁחָטוֹ וְהֵם לָקְחוּ פֶּסַח אַחֵר וּשְׁחָטוּהוּ אִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵן אוֹכְלִין עִמּוֹ וְהַשֵּׁנִי יִשָּׂרֵף וְאִם שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ. אֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵן אֵינָן אוֹכְלִין עִמּוֹ וְשֶׁלָּהֶן יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

ה אָמַר לָהֶם זֶה שֶׁשְּׁלָחוּהוּ לְבַקֵּשׁ פֶּסַח שֶׁאָבַד וּלְשָׁחֲטוֹ אִם אֶחַרְתִּי שַׁחֲטוּ אַתֶּם עָלַי. הָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט וְהֵם לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ. אִם שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן הֵם אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם וְהוּא אוֹכֵל עִמָּהֶם וְהַשֵּׁנִי יִשָּׂרֵף. וְאִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן. אֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן וְהוּא אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶן. וְשֶׁלּוֹ יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וּפָטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

ו אָבַד לָהֶן פִּסְחָם וְאָמַר לָהֶן צְאוּ וּבַקְּשׁוּ וְשַׁחֲטוּ עָלַי וְאָמְרוּ לוֹ צֵא וּבַקֵּשׁ וּשְׁחֹט עָלֵינוּ וְהָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט וּמָצְאוּ הֵם וְשָׁחֲטוּ. כֻּלָּם אוֹכְלִין מִן הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי יִשָּׂרֵף. וְאִם אֵי יָדוּעַ אֵי זֶה נִשְׁחַט תְּחִלָּה אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד שְׁנֵיהֶן יִשָּׂרְפוּ וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. הָלַךְ הוּא לְבַקֵּשׁ וְהָלְכוּ הֵם לְבַקֵּשׁ וְלֹא אָמְרוּ זֶה לָזֶה כְּלוּם. אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּלִבָּם שֶׁיִּשְׁחֹט כָּל אֶחָד מֵהֶן עַל חֲבֵרוֹ. אוֹ שֶׁהָיוּ שָׁם רְמִיזוֹת וּדְבָרִים שֶׁאֲמָדָן הַדַּעַת בָּהֶן שֶׁכָּל אֶחָד שֶׁיִּמְצָא יִשְׁחֹט עַל חֲבֵרוֹ. הוֹאִיל וְלֹא פֵּרְשׁוּ וְלֹא אָמְרוּ זֶה לָזֶה כְּלוּם אֵינָן אַחְרָאִין זֶה לָזֶה:

ז שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פְּסָחֵיהֶן קֹדֶם שֶׁיִּשָּׁחֲטוּ. חֲבוּרָה זוֹ לוֹקָחִין כֶּבֶשׂ אֶחָד מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת. וְהַשְּׁנִיָּה לוֹקָחִין הַשֵּׁנִי. וְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה זוֹ בָּא אֵצֶל אֵלּוּ. וְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁנִיָּה בָּא אֵצֶל הָרִאשׁוֹנָה. וְכָל חֲבוּרָה מֵהֶן אוֹמְרוֹת לָזֶה הָאֶחָד שֶׁבָּא אֶצְלָם אִם שֶׁלָּנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּךָ וְנִמְנֵיתָ עַל שֶׁלָּנוּ וְאִם שֶׁלְּךָ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִמְנִינוּ עַל שֶׁלְּךָ. וְכֵן חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם אוֹ עֶשֶׂר חֲבוּרוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה לַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת וְכָךְ הֵם מַתְנִים וְאוֹמְרִים וְאַחַר כָּךְ שׁוֹחֲטִין׃

ח שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פְּסָחֵיהֶן זֶה לוֹקֵחַ פֶּסַח אֶחָד מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת וְזֶה לוֹקֵחַ לוֹ אֶחָד. וְזֶה מְמַנֶּה עַל פִּסְחוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְהָאַחֵר מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת. וְאַחַר כָּךְ יָבוֹא אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אֵצֶל אֵלּוּ וְיָבוֹא אֶחָד מֵאֵלּוּ אֵצֶל הָאַחֵר וּמַתְנֶה כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ שֶׁבָּא אֶצְלוֹ מֵחֲבוּרָה שְׁנִיָּה וְאוֹמֵר אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּךָ וְנִמְנֵיתָ עַל שֶׁלִּי וְאִם שֶׁלְּךָ הוּא יָדַי מְשׁוּכָה מִפֶּסַח שֶׁלִּי וְנִמְנֵיתִי עַל שֶׁלְּךָ וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הִפְסִידוּ כְּלוּם׃

ט חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פְּסָחֵיהֶן נִמְצֵאת יַבֶּלֶת בְּעוֹר אֶחָד מֵהֶן כֻּלָּם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. וְאִם נִתְעָרְבוּ קֹדֶם זְרִיקַת דָּמָן חַיָּבִין בְּפֶסַח שֵׁנִי. נִתְעָרְבוּ אַחַר זְרִיקָה פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי שֶׁאִם הִקְרִיבוּ פֶּסַח שֵׁנִי נִמְצָא זֶה שֶׁקָּרֵב בָּרִאשׁוֹן קָרְבָּן כָּשֵׁר מֵבִיא חֻלִּין עֲזָרָה. וְאִם נִמְנוּ כֻּלָּן עַל פֶּסַח אֶחָד נִמְצָא נִשְׁחָט שֶׁלֹּא לִמְחֻיָּב וְזֶה כְּמִי שֶׁנִּשְׁחַט שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו. וְאִם הִתְנָה כָּל אֶחָד מֵהֶן וְאָמַר אִם אֵינוֹ פֶּסַח יִהְיֶה שְׁלָמִים דַּם הַפֶּסַח בִּשְׁפִיכָה וְדַם הַשְּׁלָמִים בִּזְרִיקָה וְהַנִּתָּנִין בִּזְרִיקָה אַל יִתְּנֵם בִּשְׁפִיכָה לְכַתְּחִלָּה לְפִיכָךְ פְּטוּרִין מִפֶּסַח שֵׁנִי׃

פרק ד

א כְּבָר נִתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁהַפֶּסַח אֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם בְּעָלָיו וְאִם שְׁחָטוֹ בְּמַחְשֶׁבֶת שִׁנּוּי הַשֵּׁם פָּסוּל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי חֲבוּרָה וְאָמַר לָהֶם לְאַחַר זְמַן אוֹתוֹ הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחַטְתִּי עֲלֵיכֶם שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שְׁחַטְתִּיו. אִם הָיָה נֶאֱמָן לָהֶן סוֹמְכִין עַל דְּבָרָיו. וְאִם לָאו שׁוּרַת הַדִּין שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן. וְהָרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח וְיָבִיא פֶּסַח שֵׁנִי׃

ב בְּשַׁר הַפֶּסַח שֶׁנִּטְמָא וְנוֹדַע לוֹ קֹדֶם זְרִיקָה אַף עַל פִּי שֶׁהָאֵימוּרִין טְהוֹרִין לֹא יִזְרֹק אֶת הַדָּם שֶׁאֵין הַפֶּסַח בָּא אֶלָּא לַאֲכִילָה וְאִם זָרַק לֹא הֶרְצָה. וְאִם לֹא נוֹדַע לוֹ עַד שֶׁנִּזְרַק הַדָּם הֶרְצָה שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל שִׁגְגַת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַזָּדוֹן. נִטְמְאוּ מִקְצָת הָאֵיבָרִים שׁוֹרֵף אֶת הַטְּמֵאִים וְאוֹכֵל אֶת הַטְּהוֹרִים. נִטְמְאוּ הָאֵימוּרִים וְהַבָּשָׂר קַיָּם זוֹרֵק אֶת הַדָּם וְהַבָּשָׂר נֶאֱכָל לָעֶרֶב. נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים אַחַר שֶׁנִּשְׁחַט לֹא יִזְרֹק אֶת הַדָּם וְאִם זָרַק לֹא הֶרְצָה. לְפִיכָךְ חַיָּבִין בְּפֶסַח שֵׁנִי שֶׁאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף אֶלָּא אִם נִטְמְאָה בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ׃

ג הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא מִירוּשָׁלַיִם אוֹ שֶׁנִּטְמָא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יִשָּׂרֵף מִיָּד. נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים אוֹ מֵתוּ אוֹ מָשְׁכוּ אֶת יָדֵיהֶם אֲפִלּוּ נִטְמְאוּ אוֹ מֵתוּ קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם מַנִּיחִין אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּעֲבַר צוּרָתוֹ וְאַחַר כָּךְ יִשָּׂרֵף. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ יִשָּׂרֵף מִיָּד. בַּדָּם אוֹ בַּבְּעָלִים תְּעַבֵּר צוּרָתוֹ וְאַחַר כָּךְ יִשָּׂרֵף. לְפִיכָךְ אִם שְׁחָטוֹ אַחַר שֶׁנּוֹדַע שֶׁמָּשְׁכוּ הַבְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶם אוֹ מֵתוּ אוֹ נִטְמְאוּ וְנִדְחוּ לְפֶסַח שֵׁנִי הֲרֵי זֶה יִשָּׂרֵף מִיָּד. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁיִּשָּׂרֵף אִם נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים כְּשֶׁנִּטְמְאוּ כָּל בְּנֵי הַחֲבוּרָה. אֲבָל אִם נִטְמְאוּ מִקְצָתָן זָכוּ טְהוֹרִים בְּחֶלְקָם שֶׁל טְמֵאִים. אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְמְאוּ מִקְצָתָן אַחַר שֶׁהִתְחִילוּ לֶאֱכֹל זָכוּ הַטְּהוֹרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחִילוּ. אֲבָל אִם הִתְחִילוּ כֻּלָּן וְנִטְמְאוּ מִקְצָתָן לֹא זָכוּ טְהוֹרִים בְּחֶלְקָן שֶׁל טְמֵאִים אֶלָּא הַטְּהוֹרִים אוֹכְלִין חֶלְקָם וְחֶלֶק הַטְּמֵאִים יִשָּׂרֵף. וְהוּא הַדִּין אִם מֵתוּ מִקְצָתָן. נִטְמָא שָׁלֵם אוֹ רֻבּוֹ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה בִּפְנֵי הַכֹּל כְּדֵי לְבַיֵּשׁ עַד שֶׁיִּזָּהֵרוּ בּוֹ. וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּ אוֹתָן וְיֹאמְרוּ מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה גָּנְבוּ. לְפִיכָךְ אִם יִשְׂרְפוּהוּ בְּקֶשׁ וּבְקָנִים וְרָצוּ לְשָׂרֹף מִשֶּׁל עַצְמָן שׁוֹרְפִין. נִטְמָא מִעוּטוֹ וְכֵן הַנּוֹתָר שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן מֵעֲצֵי עַצְמָן אֲבָל לֹא מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה שֶׁלֹּא יְשַׁאֲרוּ מֵהֶן אֶצְלָם וְיִמְעֲלוּ בָּהֶן׃

ד הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ אוֹ זָכָר בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים. יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמָיו פֶּסַח. וְאִם לֹא נָפַל בָּהּ מוּם עַד שֶׁהִקְרִיב פִּסְחוֹ יָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים׃

ה הִפְרִישׁ פִּסְחוֹ וּמֵת. לֹא יְבִיאֻנּוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו לִשֵׁם הַפֶּסַח אֶלָּא לִשֵׁם שְׁלָמִים. וְאִם הָיָה מְמַנֶּה עִם אָבִיו עָלָיו יְבִיאֻנּוּ לִשֵׁם פֶּסַח. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁמֵּת אָבִיו אַחַר חֲצוֹת אַרְבָּעָה עָשָׂר אֲבָל קֹדֶם חֲצוֹת הֲרֵי זֶה נִדְחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹנֵן כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר וְיָבִיא פִּסְחוֹ זֶה בַּשֵּׁנִי׃

ו מִי שֶׁאָבַד פִּסְחוֹ וּמָצָאוֹ אַחַר שֶׁהִפְרִישׁ פֶּסַח אַחֵר וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין יַקְרִיב אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה לְשֵׁם פֶּסַח וְהַשֵּׁנִי יִקָּרֵב שְׁלָמִים. מְצָאוֹ אַחַר שֶׁשָּׁחַט פִּסְחוֹ הֲרֵי זֶה יִקָּרֵב שְׁלָמִים. וְכֵן אִם הֵמִיר בָּזֶה הַנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה הֲרֵי תְּמוּרָה זוֹ תִּקָּרֵב שְׁלָמִים. אֲבָל אִם מְצָאוֹ קֹדֶם שְׁחִיטַת זֶה שֶׁהִפְרִישׁ. הוֹאִיל וְזֶה הַנִּמְצָא רָאוּי לְהַקְרִיבוֹ פֶּסַח וְרָאוּי לְהַקְרִיבוֹ שְׁלָמִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אִם הֵמִיר בָּזֶה הַנִּמְצָא בֵּין קֹדֶם שְׁחִיטַת הַמַּפְרִישׁ תַּחְתָּיו בֵּין אַחַר שְׁחִיטָה. אֵין תְּמוּרָתוֹ קְרֵבָה אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים׃

ז פֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ וּשְׁלָמִים הַבָּאִים מֵחֲמַת הַפֶּסַח חֲרֵי הֵם כִּשְׁלָמִים לְכָל דָּבָר טְעוּנִין סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח׃

ח פֶּסַח שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים יִקָּרְבוּ כֻּלָּן שְׁלָמִים. נִתְעָרֵב בִּזְבָחִים אֲחֵרִים יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן שְׁלָמִים וְיִפָּסִיד הַמּוֹתָר מִבֵּיתוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. נִתְעָרֵב בִּבְכוֹרוֹת. יִרְעוּ הַכֹּל עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר בַּעַל מוּם. וְיָבִיא בְּהֶמָה שֶׁהִיא יָפָה כַּיָּפָה שֶׁבְּתַעֲרוֹבוֹת וְיֹאמַר כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא הַפֶּסַח קְדֵשָׁתוֹ תָּחוּל עַל זוֹ וְיַקְרִיבֶנָּה שְׁלָמִים אִם קָרֵב פִּסְחוֹ׃

ט הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר וְנִתְגַּיֵּר. עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּחְרֵר וְנִשְׁתַּחְרֵר. עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְהֵבִיא. חֲרֵי זֶה מַקְרִיבוֹ לְשֵׁם פֶּסַח. שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין׃

י הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ וְהוֹתִירוּ. יָבִיא הַמּוֹתָר שְׁלָמִים. הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עַל פִּסְחוֹ וְעַל חֲגִיגָתוֹ. חֲרֵי הַמָּעוֹת שֶׁיִּקַּח מֵהֶן בְּחֶלְקָם חֻלִּין. אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה הִפְרִישׁ טָלֶה לְפִסְחוֹ וְזֶה הִפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ וְלָקַח מִמָּנוּ הַמָּעוֹת וּמִנָּהוּ עַל פִּסְחוֹ חֲרֵי הַמָּעוֹת חֻלִּין שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִקְדִּישׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פִּסְחֵיהֶן וְאֶת חֲגִיגָתָן וְאֶת מְעוֹת פִּסְחֵיהֶן וַחֲגִיגָתָן׃

יא עֵצִים שֶׁל צְלִיַּת הַפֶּסַח כְּפֶסַח. וְכֵן מַצָּה וּמָרוֹר הוֹאִיל וְהֵן מַכְשִׁירֵי הַפֶּסַח חֲרֵי הֵם כְּפֶסַח. וְאִם לָקַח מִמְּעוֹת הַפֶּסַח מִמֵּי שֶׁמִּנָּה אוֹתָן עִמּוֹ כְּדֵי לְמַנּוֹתָן עִמּוֹ בַּמַּצָּה וּמָרוֹר אוֹ לִהְיוֹת לוֹ חֵלֶק בָּעֵצִים שֶׁצּוֹלָה בָּהֶן חֲרֵי הַמָּעוֹת חֻלִּין׃

פרק ה

א מִי שֶׁהָיָה טָמֵא בִּשְׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו. אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. אוֹ נֶאֱנַס בְּאֹנֶס אַחֵר. אוֹ שֶׁשָּׁגַג וְלֹא הִקְרִיב בָּרִאשׁוֹן. חֲרֵי זֶה מֵבִיא פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּשְׁחִיטַת פֶּסַח זֶה מִצְוַת עֲשֵׂה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְדוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁאֵין הַשֵּׁנִי הַשַּׁבָּת שֶׁאֵין הַשְּׁלוּמִין לָרִאשׁוֹן אֶלָּא רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְפִיכָךְ חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת׃

ב כֵּיצַד. מִי שֶׁשָּׁגַג אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא הִקְרִיב בָּרִאשׁוֹן אִם הֵזִיד וְלֹא הִקְרִיב בַּשֵּׁנִי חַיָּב כָּרֵת. וְאִם שָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס אַף בַּשֵּׁנִי פָּטוּר. הֵזִיד וְלֹא הִקְרִיב בָּרִאשׁוֹן חֲרֵי זֶה מַקְרִיב בַּשֵּׁנִי. וְאִם לֹא הִקְרִיב בַּשֵּׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁגַג חֲרֵי זֶה חַיָּב כָּרֵת שֶׁחֲרֵי לֹא הִקְרִיב קָרְבַּן ה׳ בְּמוֹעֲדוֹ וְהָיָה מֵזִיד. אֲבָל מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן. אַף עַל פִּי שֶׁהֵזִיד בַּשֵּׁנִי אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת. שֶׁכְּבָר נִפְטַר בְּפֶסַח רִאשׁוֹן מִן הַכָּרֵת׃

ג וּמִי שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְשָׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלָיו אֶת הַדָּם. אַף עַל פִּי שֶׁבָּא לָעֶרֶב לֹא הֵרָצָה וְחַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי׃

ד טָמֵא שֶׁיָּכוֹל לְטַהֵר בְּפֶסַח רִאשׁוֹן. שֶׁלֹּא טָבַל אֶלָּא יָשַׁב בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁעָבַר זְמַן הַקָּרְבָּן. וְכֵן עָרֵל שֶׁלֹּא מָל עַד שֶׁעָבַר זְמַן הַקָּרְבָּן. חֲרֵי זֶה מֵזִיד בָּרִאשׁוֹן. לְפִיכָךְ אִם לֹא עָשָׂה אֶת הַשֵּׁנִי אֲפִלּוּ בִּשְׁגָגָה חַיָּב כָּרֵת׃

ה כְּשֵׁם שֶׁמִּילַת עַצְמוֹ מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח כָּךְ מִילַת בָּנָיו הַקְּטַנִּים וּמִילַת כָּל עֲבָדָיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים מְעַכֶּבֶת אוֹתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מח) ״הִמּוֹל לוֹ כָּל זָכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ״. וְאִם שָׁחַט קֹדֶם שֶׁיָּמוּל אוֹתָם הַפֶּסַח פָּסוּל. וְכֵן טְבִילַת אַמְהוֹתָיו לְשֵׁם עַבְדוּת מְעַכַּבְתּוֹ. וְדָבָר זֶה מִפִּי הַקַּבָּלָה. שֶׁהַטְּבִילָה לִשְׁפָחוֹת כְּמִילָה לָעֲבָדִים׃

ו הַקָּטָן אֵין מִילַת עֲבָדָיו וּטְבִילַת שִׁפְחוֹתָיו מְעַכַּבְתּוֹ מִלְּהַמְנוֹת עַל הַפֶּסַח. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מד) ״וְכָל עֶבֶד אִישׁ״ לְהוֹצִיא אֶת הַקָּטָן׃

ז גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בֵּין פֶּסַח רִאשׁוֹן לְפֶסַח שֵׁנִי. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים. חַיָּבִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְאִם שָׁחֲטוּ עָלָיו בָּרִאשׁוֹן פָּטוּר׃

ח נָשִׁים שֶׁנִּדְחוּ לַשֵּׁנִי. בֵּין מִפְּנֵי הָאֹנֶס וְהַשִּׁגְגָה. בֵּין מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וְדֶרֶךְ רְחוֹקָה. חֲרֵי פֶּסַח שֵׁנִי לָהֶם רְשׁוּת. רָצוּ שׁוֹחֲטִין רָצוּ אֵין שׁוֹחֲטִין. לְפִיכָךְ אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן בְּשַׁבָּת בְּפֶסַח שֵׁנִי. אֲבָל אִם הָיְתָה הָאִשָּׁה אַחַת מִבְּנֵי חֲבוּרָה מַתָּר. וְאֵי זוֹ הִיא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִיל חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם׃

ט מִי שֶׁהָיָה בֵּינוֹ וּבֵין יְרוּשָׁלַיִם יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר עִם עֲלִיַּת הַשֶּׁמֶשׁ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִיל אוֹ יֶתֶר חֲרֵי זֶה דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. הָיָה בֵּינוֹ וּבֵינָהּ פָּחוֹת מִזֶּה אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם אַחַר חֲצוֹת כְּשֶׁיְּהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו בְּנַחַת. הָלַךְ וְלֹא הִגִּיעַ מִפְּנֵי שֶׁעִכְּבוּהוּ הַבְּהֵמוֹת בְּדַרְכָּם. אוֹ שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיָה חוֹלֶה בְּרַגְלָיו וְלֹא הִגִּיעַ לָעֲזָרָה עַד שֶׁעָבַר זְמַן הַקָּרְבָּן. חֲרֵי זֶה אָנוּס וְאֵינוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מִי שֶׁהָיָה חָבוּשׁ חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וְהִבְטִיחוּהוּ לָצֵאת לָעֶרֶב. שׁוֹחֲטִין עָלָיו וּכְשֶׁיֵּצֵא לָעֶרֶב יֹאכַל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם הָיָה חָבוּשׁ בְּיַד עַכּוּ״ם אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו עַד שֶׁיֵּצֵא. וְאִם

שָׁחֲטוּ עָלָיו וְיָצָא חֲרֵי זֶה אוֹכֵל. וְאִם לֹא יָצָא פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי שֶׁחֲרֵי נִשְׁחַט עָלָיו. וְכֵן הָאוֹנֵן וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל שֶׁשָּׁחֲטוּ עֲלֵיהֶן וְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם נִטְמְאוּ בְּמֵת וַחֲרֵי אֵינָן יְכוֹלִין לֶאֱכֹל. חֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

פרק ו

א אֵי זֶהוּ טָמֵא שֶׁנִּדְחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי. כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַפֶּסַח בְּלֵילֵי ט״ו בְּנִיסָן מִפְּנֵי טֻמְאָתוֹ כְּגוֹן זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בִּנְבֵלָה וְשֶׁרֶץ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר חֲרֵי זֶה טוֹבֵל וְשׁוֹחֲטִין עָלָיו אַחַר שֶׁיִּטְבֹּל. וְלָעֶרֶב כְּשֶׁעַרִיב שִׁמְשׁוֹ אוֹכֵל אֶת הַפֶּסַח:

ב טָמֵא מֵת שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אַף עַל פִּי שֶׁטָּבַל וְהַזָּה עָלָיו וַחֲרֵי הוּא רָאוּי לֶאֱכֹל קָדָשִׁים לָעֶרֶב. אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶלָּא נִדְחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט ו) ״וַיִּהְיוּ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא״ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁשְּׁבִיעִי שֶׁלָּהֶן הָיָה וְעַל זֶה שָׁאֲלוּ אִם יִשָּׁחֵט עֲלֵיהֶן וְהֵם יֹאכְלוּ לָעֶרֶב וּפֵרֵשׁ לָהֶן שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁנִּטְמָא מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן אֲבָל אִם הָיָה טָמֵא בְּשְׁאָר טֻמְאוֹת מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן. שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ אַחַר שֶׁיִּטְבֹּל וְיַזֶּה עָלָיו וּכְשֶׁעַרִיב שִׁמְשׁוֹ אוֹכֵל פִּסְחוֹ:

ג זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת וְסָפַר שִׁבְעָה יָמִים וְטָבַל בַּשְּׁבִיעִי שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְהוּא אוֹכֵל לָעֶרֶב. וְאִם רָאָה זוֹב אַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם חֲרֵי זֶה פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם טוֹבֶלֶת בְּיוֹם הַשְּׁמוּר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּבִיאוֹת אֲסוּרוֹת. וְשׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ וְהִיא אוֹכֶלֶת לָעֶרֶב. וְאִם רָאֲתָה דָּם אַחַר שֶׁנִּזְרַק דַּם הַפֶּסַח פְּטוּרָה מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְאֵין שׁוֹחֲטִין עַל הַנִּדָּה בַּשְּׁבִיעִי שֶׁלָּהּ. שֶׁחֲרֵי אֵינָהּ טוֹבֶלֶת עַד לֵיל שְׁמִינִי וְאֵינָהּ רְאוּיָה לֶאֱכֹל קָדָשִׁים עַד לֵיל תְּשִׁיעִי:

ד מְחֻסְּרֵי כִּפּוּרִים שֶׁחָל יוֹם הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתֵיהֶן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן וּמַקְרִיבִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן בֵּין קֹדֶם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בֵּין אַחַר שְׁחִיטָתוֹ. וְאוֹכְלִין פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב. וְאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּמְסְרוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶן בְּיַד בֵּית דִּין שֶׁמָּא יִפְשְׁעוּ וְלֹא יַקְרִיבוּ אוֹתָם:

ה מְצֹרָע שֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר וְרָאָה קֶרִי בּוֹ בַּיּוֹם חֲרֵי זֶה טוֹבֵל וְנִכְנָס לְעֶזְרַת נָשִׁים וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו. וְאַף עַל פִּי שֶׁטָּבוּל יוֹם אָסוּר לְהִכָּנֵס לְעֶזְרַת נָשִׁים. הוֹאִיל וְאָסוּרוֹ לְהִכָּנֵס שָׁם מִדִּבְרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת בִּיאַת מִקְדָּשׁ. וְיוֹם זֶה הוּא יוֹם הַקָּרַבַת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. יָבוֹא עֲשֵׂה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת וְיִדְחֶה אִסּוּר שֶׁל דִּבְרֵיהֶם:

ו טָמֵא מֵת שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. אֵין מַזִּין עָלָיו אֶלָּא לְמָחָר. וַאֲפִלּוּ חָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן וְהוּא שַׁבָּת יִדָּחֶה לְיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר. וּמַזִּין עָלָיו וְאֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אֶלָּא יִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי. וַהֲלֹא אִסּוּר הַזָּיָה בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שְׁבוּת וְהַפֶּסַח בִּכְרֵת וְהֵיאַךְ יַעֲמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת. מִפְּנֵי שֶׁבְּיוֹם שֶׁהוּא אָסוּר בְּהַזָּיָה מִשּׁוּם שְׁבוּת אֵינוֹ זְמַן הַקָּרְבָּן שֶׁחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְפִיכָךְ הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן אַף עַל פִּי שֶׁהַדָּבָר גּוֹרֵם לֶעָתִיד לָבוֹא לַעֲמֹד בִּמְקוֹם כָּרֵת:

ז יִשְׂרָאֵל עָרֵל שֶׁמָּל בְּעֶרֶב הַפֶּסַח שׁוֹחֲטִין עָלָיו אַחַר שֶׁמָּל. אֲבָל גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וּמָל וְטָבַל אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל לָעֶרֶב וַחֲרֵי הוּא כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר שֶׁצָּרִיךְ שִׁבְעָה יָמִים וְאַחַר כָּךְ יִטְהַר. גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטָּמֵא גֵּר זֶה לְמֵת לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְיִטְבֹּל וְיֹאכַל לָעֶרֶב וְיֹאמַר אֶשְׁתָּקֵד כָּךְ עָשׂוּ לִי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁמַּלְתִּי טָבַלְתִּי וְאָכַלְתִּי לָעֶרֶב. וַהֲלֹא גְּזֵרָה זוֹ מִדִּבְרֵיהֶם וּפֶסַח בִּכְרֵת וְהֵיאַךְ הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת בְּיוֹם הַקָּרְבָּן שֶׁהוּא יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר. מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַגֵּר מִתְחַיֵּב בְּמִצְוֹת עַד שֶׁיָּמוּל וְיִטְבֹּל. וְאֵינוֹ טוֹבֵל עַד שֶׁיֵּרָפֵא מִן הַמִּילָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּעִנְיַן הַגֵּרוּת. לְפִיכָךְ הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בְּמָקוֹם זֶה. שֶׁחֲרֵי זֶה הַמָּל יֵשׁ לוֹ שֶׁלֹּא לִטְבֹּל עַד שֶׁיַּבְרִיא וְלֹא יָבוֹא לִידֵי חִיּוּב כְּלָל:

ח מִי שֶׁבָּא בְּבֵית הַפָּרָס חֲרֵי זֶה מְנַפֵּחַ וְהוֹלֵךְ וְאִם לֹא מָצָא עֶצֶם וְלֹא נִטְמָא שׁוֹחֵט וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהָלַךְ בְּבֵית הַפָּרָס. שֶׁטֻּמְאַת בֵּית הַפָּרָס מִדִּבְרֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת טֻמְאַת מֵת וְלֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְכֵן בֵּית הַפָּרָס שֶׁנִּדּוֹשׁ טָהוֹר לָעוֹשֶׂה פֶּסַח:

ט הָאוֹנֵן רָאוּי לֶאֱכֹל הַפֶּסַח לָעֶרֶב. מִפְּנֵי שֶׁאֲנִינוּת לַיְלָה מִדִּבְרֵיהֶם לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת בְּדָבָר זֶה אֶלָּא שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְטוֹבֵל וְאַחַר כָּךְ אוֹכֵל כְּדֵי שֶׁיִּפְרֹשׁ מֵאֲנִינוּתוֹ וְלֹא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁמֵּת לוֹ הַמֵּת אַחַר חֲצוֹת שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בְּקָרְבַּן פֶּסַח. אֲבָל אִם מֵת לוֹ הַמֵּת קֹדֶם חֲצוֹת אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶלָּא יִדָּחֶה לַשֵּׁנִי. וְאִם שָׁחֲטוּ עָלָיו וְזָרְקוּ הַדָּם טוֹבֵל וְאוֹכֵל לָעֶרֶב. מֵת לוֹ מֵת בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר וּקְבָרוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר חֲרֵי הוּא בְּיוֹם קְבוּרָה אוֹנֵן מִדִּבְרֵיהֶם וְאֵינוֹ תּוֹפֵס לֵילוֹ מִדִּבְרֵיהֶם. לְפִיכָךְ שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְטוֹבֵל וְאוֹכֵל לָעֶרֶב אַף בִּשְׁאָר הַקָּדָשִׁים. וְיוֹם שְׁמוּעָה וְיוֹם לִקּוּט עֲצָמוֹת חֲרֵי הוּא כְּיוֹם קְבוּרָה. לְפִיכָךְ מִי שֶׁלִּקֵּט עַצְמוֹת מֵתוֹ בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אוֹ שֶׁשָּׁמַע שֶׁמֵּת לוֹ מֵת שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְטוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב:

י מִי שֶׁחוֹפֵר בְּגַל לְבַקֵּשׁ עַל הַמֵּת אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו שֶׁמָּא יִמְצָא שָׁם הַמֵּת בַּגַּל וַחֲרֵי הוּא טָמֵא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. שָׁחֲטוּ עָלָיו וְלֹא נִמְצָא שָׁם מֵת חֲרֵי זֶה אוֹכֵל לָעֶרֶב. נִמְצָא שָׁם מֵת אַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם. אִם נוֹדַע לוֹ בְּוַדַּאי שֶׁהָיָה טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת הַדָּם כְּגוֹן שֶׁהָיָה גַּל עָגֹל חֲרֵי זֶה חַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי. וְאִם סָפֵק הַדָּבָר

וְשֶׁמָּא לֹא הָיָה עוֹמֵד עַל הַטֻּמְאָה בְּעֵת זְרִיקָה וְלֹא נִטְמָא אֶלָּא אַחַר זְרִיקָה הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִפֶּסַח שֵׁנִי׃

יא מִי שֶׁעָבַר בַּדֶּרֶךְ וּמָצָא מֵת מֻשְׁכָּב לָרָחְבָּה שֶׁל דֶּרֶךְ. אִם הָיָה הַמֵּת טֻמְאַת הַתְּהוֹם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טָמֵא לִתְרוּמָה הֲרֵי זֶה טָהוֹר לְפֶסַח וְשׁוֹחֵט וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנִּגַּע. הוֹאִיל וְהִיא טֻמְאַת הַתְּהוֹם טָהוֹר לְפֶסַח. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמֵּת שָׁלֵם וְהוּא מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה פִּסְחוֹ עַד שֶׁיֵּדַע בְּוַדַּאי שֶׁנִּטְמָא בּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע אֲבָל אִם הָיָה רוֹכֵב אוֹ טָעוּן מַשָּׂא הֲרֵי זֶה טָמֵא אַף עַל פִּי שֶׁהִיא טֻמְאַת הַתְּהוֹם. לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע וְשֶׁלֹּא יָסִיט וְשֶׁלֹּא יַאֲהִיל. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ טֻמְאַת הַתְּהוֹם בְּהִלְכוֹת נְזִירוּת׃

יב מִי שֶׁעָשָׂה פֶּסַח בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא טָהוֹר וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁהָיָה טָמֵא בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם אֵינוֹ חַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה. אֲבָל אִם נוֹדַע לוֹ שֶׁהָיָה טָמֵא בְּטֻמְאָה יְדוּעָה חַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי׃

יג מִי שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת וְהֻזָּה עָלָיו שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי וּבַשְּׁבִיעִי שָׁלוּ נִטְמָא בְּקֶבֶר הַתְּהוֹם וְלֹא יָדַע וְעָשָׂה פֶּסַח בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא טָהוֹר וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טָמֵא בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם אֵינוֹ חַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי. שֶׁכֵּיוָן שֶׁטָּבַל בַּשְּׁבִיעִי פָּסְקָה טֻמְאָה הָרִאשׁוֹנָה. אֲבָל אִם נִטְמָא בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם בַּשִּׁשִּׁי לְטֻמְאָתוֹ וְלֹא יָדַע עַד שֶׁעָשָׂה הַפֶּסַח. הֲרֵי זֶה חַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי שֶׁחֶזְקַת הַטָּמֵא טָמֵא עַד שֶׁיִּהְיֶה טָהוֹר וַדַּאי שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר׃

פרק ז

א רַבִּים שֶׁהָיוּ טְמֵאֵי מֵת בְּפֶסַח רִאשׁוֹן אִם הָיוּ מְעוּט הַקָּהָל הֲרֵי אֵלּוּ נִדְחִין לְפֶסַח שֵׁנִי כִּשְׁאָר הַטְּמֵאִים. אֲבָל אִם הָיוּ רֹב הַקָּהָל טְמֵאֵי מֵת אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים אוֹ כְּלֵי שָׁרֵת טְמֵאִים טֻמְאַת מֵת אֵינָן נִדְחִין. אֶלָּא יַקְרִיבוּ כֻּלָּן הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה הַטְּמֵאִים עִם טְהוֹרִים. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט ו) ״וַיִּהְיוּ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם״ יְחִידִים נִדְחִים וְאֵין הַצִּבּוּר נִדְחֶה. וְדָבָר זֶה בְּטֻמְאַת הַמֵּת בִּלְבַד כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּבֵיאַת הַמִּקְדָּשׁ׃

ב הָיוּ הַקָּהָל מֻחֲצָה טְהוֹרִים וּמֻחֲצָה טְמֵאֵי מֵת. כֻּלָּן עוֹשִׂין בָּרִאשׁוֹן וְהַטְּהוֹרִים עוֹשִׂין לְעַצְמָן בְּטָהֳרָה וְהַטְּמֵאִים עוֹשִׂין לְעַצְמָן בְּטֻמְאָה וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּטֻמְאָה. וְאִם הָיוּ טְמֵאֵי הַמֵּת עוֹרְפִין עַל הַטְּהוֹרִים אֲפִלּוּ אֶחָד יַעֲשׂוּ כֻּלָּן בְּטֻמְאָה׃

ג הָיוּ הָאֲנָשִׁים מֻחֲצָה טְמֵאֵי מֵת וּמֻחֲצָה טְהוֹרִים וּבְזְמַן שֶׁאַתָּה מוֹנֶה הַנָּשִׁים בִּכְלַל הָאֲנָשִׁים יִהְיוּ הָרֹב טְהוֹרִים. הַטְּהוֹרִים עוֹשִׂים אֶת הָרִאשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין אֵינָן עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי. אֵין עוֹשִׂין רִאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְעוּט. וְאֵין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים בַּשֵּׁנִי רְשׁוּת וְנִמְצְאוּ הַטְּמֵאִים מֻחֲצָה וְאֵין מֻחֲצָה עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי׃

ד הָיוּ רֹב הַקָּהָל זָבִים וּמְצֹרָעִים וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת וּמְעוּטָן טְמֵאֵי מֵת. אוֹתָן טְמֵאֵי מֵת אֵינָן עוֹשִׂין בָּרִאשׁוֹן לְפִי שֶׁהֵן מְעוּט וְאֵין עוֹשִׂין הַשֵּׁנִי שֶׁאֵין הַיְחִידִים עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁעָשׂוּ רֹב הַקָּהָל אֶת הָרִאשׁוֹן. וְכָאן הוֹאִיל וְלֹא עָשָׂה רֹב הַקָּהָל בָּרִאשׁוֹן לֹא יַעֲשׂוּ אֲלוּ הַמְּעוּט הַטְּמֵאִים לְמֵת אֶת הַשֵּׁנִי׃

ה הָיוּ רֹב הַקָּהָל טְמֵאֵי מֵת וּמְעוּטָן זָבִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. טְמֵאֵי מֵת עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וְהַזָּבִין וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵינָן עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי. אֵינָן עוֹשִׂין בָּרִאשׁוֹן שֶׁאֵין נִדְחֵית בְּצִבּוּר אֶלָּא טֻמְאַת הַמֵּת בִּלְבַד. וְאֵינָן עוֹשִׂין בַּשֵּׁנִי שֶׁאֵין עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי אֶלָּא אִם בָּא הָרִאשׁוֹן בְּטָהֳרָה. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן בְּטֻמְאָה אֵין שָׁם פֶּסַח שֵׁנִי׃

ו הָיוּ שְׁלִישׁ הַקָּהָל טְהוֹרִים וּשְׁלִישׁ זָבִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם וּשְׁלִישׁ טְמֵאֵי מֵת אוֹתָן טְמֵאֵי מֵת אֵין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי. אֵינָן עוֹשִׂין רִאשׁוֹן שֶׁהֲרֵי הֵן מַעֲטִים לְגַבֵּי טְהוֹרִים עִם הַזָּבִים. וּבַשֵּׁנִי לֹא יַעֲשׂוּ שֶׁהֲרֵי מְעוּט עָשׂוּ בָּרִאשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. כֵּיצַד מְשַׁעֲרִים הַפֶּסַח לֵידַע אִם רֹב הַקָּהָל טְמֵאִים אוֹ טְהוֹרִים. אֵין מְשַׁעֲרִין בְּכָל הָאוֹכְלִין שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ עֶשְׂרִים נְמָנִין עַל פֶּסַח אֶחָד וּמְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ בְּיַד אֶחָד לִשְׁחֹט עֲלֵיהֶן אֶלָּא מְשַׁעֲרִין בְּכָל הַנִּכְנָסִים לָעֲזָרָה וְעַד שֶׁהֵן מִבַּחוּץ קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס כַּת הָרִאשׁוֹנָה מְשַׁעֲרִין אוֹתָן׃

ז יָחִיד שֶׁנִּטְמָא בְּסֵפֶק רְשׁוּת הַיָּחִיד כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמְקוֹמוֹ הֲרֵי זֶה יִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי כִּשְׁאָר טְמֵאֵי מֵת. וְצִבּוּר שֶׁנִּטְמָא בְּסֵפֶק רְשׁוּת הַיָּחִיד יַעֲשׂוּ כֻּלָּן בְּטֻמְאָה׃

ח פֶּסַח שֶׁהִקְרִיבוּהוּ בְּטֻמְאָה הֲרֵי זֶה נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה. שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ לֹא בָּא אֶלָּא לַאֲכִילָה. וְאֵינוֹ נֶאֱכָל לְכָל טָמֵא אֶלָּא לִטְמֵאֵי מֵת שֶׁנִּדְחֵית לָהֶם הַטֻּמְאָה הַזֹּאת וּלְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מִטְּמֵאֵי מַגַּע טֻמְאוֹת. אֲבָל הַטְּמֵאִים שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצְאָה עֲלֵיהֶן מִגּוּפָן כְּגוֹן זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת וּמְצֹרָעִים לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְאִם אָכְלוּ פְּטוּרִין. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁהַנֶּאֱכָל לִטְהוֹרִין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה וְהַנֶּאֱכָל לִטְמֵאִין אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה. אֲפִלּוּ אָכְלוּ טְמֵאֵי הַמֵּת מֻהָאֵימוּרִים שֶׁלּוֹ פְּטוּרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהַפֶּסַח יֵאָכֵל בְּטֻמְאָה כְּשֶׁנִּטְמְאוּ הַצִּבּוּר קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם. אֲבָל אִם נִטְמְאוּ לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם לֹא יֵאָכֵל׃

ט שְׁחָטוּהוּ בְּטָהֳרָה וְנִטְמְאוּ רֹב הַצִּבּוּר קֹדֶם זְרִיקָה. זוֹרֵק אֶת הַדָּם וְהַפֶּסַח לֹא יֵאָכֵל. גְּזֵרָה שָׁמָא יִטָּמְאוּ אַחַר זְרִיקָה בְּשָׁנָה אַחֶרֶת וְיֹאכְלוּהוּ בְּטֻמְאָה. הָיוּ כְּלֵי שָׁרֵת טְמֵאִים בְּשֶׁרֶץ וְכֵיוֹצֵא בּוֹ. הוֹאִיל וְאֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמְקוֹמוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁמְּטַמְּאִין אֶת הַבָּשָׂר לֹא יַעֲשׂוּהוּ אֶלָּא הַטְּהוֹרִים וְיֵאָכֵל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טָמֵא. מוּטָב שֶׁיֵּאָכֵל בְּטֻמְאַת בָּשָׂר שֶׁהִיא בְּלָאו וְלֹא יֹאכְלוּהוּ טְמֵאֵי הַגּוּף שֶׁהֵם בְּכָרֵת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּפִסּוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין׃

פרק ח

א אֲכִילַת בְּשַׂר הַפֶּסַח בְּלֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ח) ״וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ״׃

ב וְאֵין מַצָּה וּמָרוֹר מְעַכְּבִין. אִם לֹא מָצְאוּ מַצָּה וּמָרוֹר יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן בַּאֲכִילַת בְּשַׂר הַפֶּסַח לְבַדּוֹ. אֲבָל מָרוֹר בְּלֹא פֶּסַח אֵינוֹ מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט יא) ״עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ״׃

ג מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לֶאֱכֹל בְּשַׂר הַפֶּסַח אֲכִילַת שֹׂבַע. לְפִיכָךְ אִם הִקְרִיב שַׁלְמֵי חֲגִיגָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אוֹכֵל מֵהֶן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ אוֹכֵל בְּשַׂר הַפֶּסַח כְּדֵי לִשְׂבֹּעַ מִמֶּנּוּ. וְאִם לֹא אָכַל אֶלָּא כְּזַיִת יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְכֵן אֲכִילַת בְּשַׂר פֶּסַח שֵׁנִי בְּלֵילֵי חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אִיָּר מִצְוַת עֲשֵׂה. שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר ט יא) ״עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ״׃

ד וּשְׁנֵיהֶן אֵינָן נֶאֱכָלִין אֶלָּא צְלִי אֵשׁ. וְהָאוֹכֵל מֵהֶן כְּזַיִת נָא אוֹ מְבֻשָּׁל בְּלֵילֵי פְּסָחִים לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ט) ״אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֹׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם״. אָכַל נָא וּמְבֻשָּׁל כְּאַחַת אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא אַחַת. לְפִי שֶׁשְּׁנֵיהֶן נִכְלָלוֹת בְּלָאו אֶחָד. אָכַל מִמֶּנּוּ נָא אוֹ מְבֻשָּׁל מִבְּעוֹד יוֹם אֵינוֹ לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ט) ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״ בְּשָׁעָה שֶׁמִּצְוָה לְאָכְלוֹ צָלִי חַיָּב עַל אֲכִילַת נָא וּמְבֻשָּׁל. אֲבָל מִבְּעוֹד יוֹם פָּטוּר׃

ה אָכַל מִמֶּנּוּ כְּזַיִת צָלִי מִבְּעוֹד יוֹם עָבַר עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ח) ״וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה״. בַּלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם. וְלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה עֲשֵׂה הוּא׃

ו (שמות יב ט) ״נָא״ שֶׁהִזְהִירָה עָלָיו תּוֹרָה הוּא הַבָּשָׂר שֶׁהִתְחִיל בּוֹ מַעֲשֶׂה הָאוּר וְנִצְלָה מְעַט וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת אָדָם עֲדַיִן. אֲבָל אִם אָכַל מִמֶּנּוּ בָּשָׂר חַי אֵינוֹ לוֹקֶה וּבְטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ט) ״צְלִי אֵשׁ״. הָא שֶׁאֵינוֹ צָלִי אָסוּר. צָלָהוּ כָּל צָרְכּוֹ עַד שֶׁנִּתְחָרֵךְ וַאֲכָלוֹ פָּטוּר׃

ז (שמות יב ט) ״מְבֻשָּׁל״ שֶׁהִזְהִירָה עָלָיו תּוֹרָה בֵּין שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּמַיִם בֵּין שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בִּשְׁאָר מַשְׁקִין אוֹ בְּמֵי פֵּרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ט) ״וּבָשֹׁל מְבֻשָּׁל״ רַבָּה הַכֹּל׃

ח צָלָהוּ וַאֲחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ. אוֹ שִׁבְּשְׁלוֹ וַאֲחַר כָּךְ צָלָהוּ. אוֹ שֶׁעָשָׂהוּ צְלִי קְדָרָה וַאֲכָלוֹ חַיָּב. אֲבָל מֵתָר לָסוּף אוֹתוֹ בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ וּבִשְׁאָר מַשְׁקִין וּמֵי פֵּרוֹת. חוּץ מִן הַמַּיִם. וּמֻתָּר לְטַבֵּל הַבָּשָׂר אַחַר שֶׁנִּצְלָה בְּמַשְׁקִים וּבְמֵי פֵּרוֹת׃

ט אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח עַל גַּבֵּי כְּלֵי אֶבֶן אוֹ כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ח ט) ״צְלִי אֵשׁ״ לֹא צְלִי דָּבָר אַחֵר. לְפִיכָךְ אִם הָיָה כְּלִי מְנֻקָּב כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁלֵט בּוֹ הָאוּר צוֹלִין עָלָיו. וְאֵין צוֹלִין אוֹתוֹ בְּשִׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁהֲרֵי הַשִּׁפּוּד כֻּלּוֹ חַם וְצוֹלֶה מְקוֹמוֹ׃

י הִסִּיק אֶת הַתַּנּוּר וְגָרַף אֶת כָּל הָאֵשׁ וְתָלָהוּ בַּתַּנּוּר וְצָלָהוּ חֲרֵי זֶה אָסוּר שֶׁאֵין זֶה צְלִי אֵשׁ. חֲתָכוֹ וְתָלָהוּ עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים חֲרֵי זֶה צְלִי אֵשׁ. צָלָהוּ עַל גַּבֵּי סִיד אוֹ חַרְסִית אוֹ חֲמֵי טְבָרְיָה חֲרֵי זֶה אָסוּר שֶׁאֵין זֶה צְלִי אֵשׁ. כֵּיצַד צוֹלִין אוֹתוֹ. תּוֹחֲבוֹ מִתּוֹךְ פִּיו עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ בְּשִׁפּוּד שֶׁל עֵץ וְתוֹלֶהוּ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר וְהָאֵשׁ לְמַטָּה וְתוֹלֶה כְּרָעָיו וּבְנֵי מֵעָיו בְּתַנּוּר חוּצָה לוֹ וְלֹא יִתְּנֵם בְּתוֹכוֹ שֶׁזֶּה כְּמִין בְּשׁוּל הוּא. וּשְׁפּוּד שֶׁל רִמּוֹן הָיוּ בּוֹרְרִין לְצָלְיָתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְרֹק אֶת מֵימָיו וִיבַשְּׁלֵהוּ׃

יא נָגַע הַבָּשָׂר בְּחַרְסוֹ שֶׁל תַּנּוּר יְקַלֵּף אֶת מְקוֹמוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא צְלִי הַחֶרֶס׃

יב נָטָף מֵרָטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר עָלָיו יִטֹּל אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁכָּל הַמָּרָק וְהַלְּחָה שֶׁתִּפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ כְּשֶׁיְּצָלֶה אֲסוּרָה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ בְּשַׂר צָלִי׃

יג נָטָף מֵרָטְבוֹ עַל הַסֹּלֶת יְקַלֵּף אֶת מְקוֹמוֹ וְיַשְׁלִכֶנּוּ׃

יד סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה אִם חֲבוּרַת הַכֹּהֲנִים יֹאכְלוּ. וְאִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִם חֵי הוּא יְדִיחֶנּוּ וְינַגֵּב וְאִם צָלִי יְקַלֵּף אֶת הַחִיצוֹן. סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יַעֲשֶׂנּוּ דְּמִים עַל בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּמְקוֹמוֹ. וְאֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאַחַת מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת אֲפִלּוּ גְּדִי וְטָלֶה׃

טו כְּבָר בֵּאַרְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין הַפֶּסַח נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת כְּדֵי לְהַרְחִיק מִן הָעֲבֵרָה וְדִין תּוֹרָה שֶׁיֹּאכַל כָּל הַלַּיְלָה עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת חָמֵץ וּמַצָּה שֶׁהוּא טָעוּן הַלֵּל בִּשְׁעַת אֲכִילָתוֹ וְשֶׁאֵין בְּנֵי חֲבוּרָה חוֹזְרִין וְאוֹכְלִין אַחַר שֶׁנִּרְדְּמוּ בְּשָׁנָה אֲפִלּוּ בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה׃

פרק ט

א כָּל הָאוֹכֵל מִן הַפֶּסַח אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא בַּחֲבוּרָה אַחַת וְאֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מִן הַחֲבוּרָה שֶׁיֹּאכַל בָּהּ. וְהַמּוֹצִיא מִמֶּנּוּ כְּזַיִת בָּשָׂר מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה בְּלֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מו) "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה". וְהוּא שֶׁיַּנִּיחֵנוּ בַּחוּץ. שֶׁהוֹצָאָה כְּתוּבָה בּוֹ כְּשַׁבָּת לְפִיכָךְ צָרִיךְ עֲקִירָה וְהַנָּחָה כְּהוֹצָאַת שַׁבָּת. וְאֵין מוֹצִיא אַחַר מוֹצִיא בְּפֶסַח שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוֹצִיאוֹ הָרִאשׁוֹן נִפְסַל. מִן הָאֲגַף וּלְפָנִים כִּלְפָנִים מִן הָאֲגַף וְלַחוּץ כְּלַחוּץ וְהָאֲגַף עַצְמוֹ שֶׁהוּא עֲבִי הַפֶּתַח כִּלַחוּץ. הַחֲלוֹנוֹת וְעֲבִי הַכְּתָלִים כִּלְפָנִים. הַגַּגִּים וְהָעֲלִיּוֹת אֵינָן בִּכְלַל הַבַּיִת:

ב בְּשַׂר הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא חוּץ לַחֲבוּרָתוֹ בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בִּשְׁגָגָה נֶאֱסַר בַּאֲכִילָה וַחֲרֵי הוּא כִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁיָּצָא חוּץ לַעֲזָרָה אוֹ בְּשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיָּצָא חוּץ לְחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהַכֹּל כִּטְרָפָה. וְלוֹקִין עַל אֲכִילָתוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּמַעֲשֶׂה הַקָּרְבָּנוֹת. אֵיבָר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ חוֹתְכִין הַבָּשָׂר וְיוֹרֵד עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעֶצֶם וְקוֹלֵף אֶת הַבָּשָׂר כָּל שֶׁבְּפָנִים יֹאכַל וְכָל שֶׁבַּחוּץ יִשָּׂרֵף. כְּשֶׁהוּא מַגִּיעַ לָעֶצֶם חוֹתְכִין בְּקוֹפִין אִם הָיָה פֶּסַח שֶׁאָסוּר לִשְׁבֹּר בּוֹ עֶצֶם קוֹלֵף עַד הַפֶּרֶק וּמְפָרֵק הָאֵיבָר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ מִן הַפֶּרֶק וּמַשְׁלִיכוֹ לַחוּץ:

ג שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת בְּבַיִת אֶחָד צְרִיכָה כָּל חֲבוּרָה מֵהֶן לַעֲשׂוֹת לָהּ הֶקֵּף שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מו) "מִן הַבָּשָׂר חוּצָה". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לוֹ חוּצָה לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. וְאֵלּוּ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן אֵילָךְ וְאוֹכְלִין וְאֵלּוּ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן אֵילָךְ וְאוֹכְלִין כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאוּ מְעֹרָבִים:

ד הָיוּ הַמַּיִם שֶׁמּוֹזְגִים בּוֹ יֵינָם בְּאֶמְצַע הַבַּיִת בֵּין שְׁתֵּי הַחֲבוּרוֹת. כְּשֶׁהַשָּׁמֶשׁ עוֹמֶד לְמְזֹג קוֹפֵץ אֶת פִּיו וּמַחֲזִיר אֶת פָּנָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֵצֶל חֲבוּרָתוֹ וְאַחַר כָּךְ אוֹכֵל מַה שֶּׁבְּפִיו. שֶׁאָסוּר לָאוֹכֵל לְאֶכֶל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת. וּמֵתָּר לְכַלָּה לְהַחְזִיר פָּנֶיהָ מִפְּנֵי חֲבוּרָתָהּ וְאוֹכֶלֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה לֶאֱכֹל בִּפְנֵיהֶם:

ה שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּפְרְצָה מְחִצָּה מִבֵּינֵיהֶן אֵינָן אוֹכְלִין. וְכֵן אִם הָיְתָה חֲבוּרָה אַחַת וְנַעֲשֵׂית מְחִצָּה בֵּינֵיהֶן אֵינָן אוֹכְלִין עַד שֶׁתִּסְתַּלֵּק. שֶׁאֵין הַפֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת וְאֵינָן נֶעֱקָרִין מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה:

ו בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְּמְאוּ שְׁלִשָּׁה מֵהֶן אוֹ יֶתֶר לֶאֱכֹל פִּסְחֵיהֶן וְלֹא בָּאוּ שְׁאָר בְּנֵי חֲבוּרָה. אִם נִטְּמְאוּ בְּשָׁעָה שֶׁדָּרֵךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל הַפְּסָחִים וְחָזַר הַמְעוֹרֵר לְכֻלָּן עַל הַשְּׁאָר וְלֹא בָּאוּ חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁנִּטְּמְאוּ אוֹכְלִין עַד שֶׁיִּשְׁבְּעוּ וְאֵין מַמְתִּינִים לַשְּׁאָר. וַאֲפִלּוּ בָּאוּ הַמִּתְאַחֲרִין אַחַר כָּךְ וּמָצְאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלִשָּׁה שֶׁאָכְלוּ הַכֹּל אֵין מְשַׁלְּמִים לָהֶן כְּדֵי חֶלְקָם. אֲבָל אִם נִטְּמְאוּ שְׁנַיִם בִּלְבַד חֲרֵי אֵלּוּ מַמְתִּינִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁעַת כְּנִיסָתָן לְאֶכֹל אֲבָל בְּעֵת שֶׁנִּפְטָרִין אֵין אָדָם צָרִיךְ לְהַמְתִּין לַחֲבֵרוֹ אֲפִלּוּ גָּמַר אֶחָד בִּלְבַד מִלֶּאֱכֹל יֵצֵא וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין:

ז הַמַּאֲכִיל כְּזַיִת מִן הַפֶּסַח בֵּין מִפֶּסַח רִאשׁוֹן בֵּין מִפֶּסַח שֵׁנִי לְמוּמָר לַעֲבוֹדָה זָרָה אוֹ לְגֵר תּוֹשָׁב אוֹ לְשָׂכִיר. חֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה וְאֵינוֹ לוֹקֶה אֲבָל מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת. וּ (שמות יב מג) "בֶּן נֵכָר" הָאָמוּר בַּתּוֹרָה זֶה הֶעוֹבֵד אֵל נֵכָר. וְאֵין מַאֲכִילִין מִמֶּנּוּ לְנָכְרֵי אֲפִלּוּ גֵּר תּוֹשָׁב אוֹ שָׂכִיר שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מה) "תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ":

ח עֶרֶל שֶׁאָכַל כְּזַיִת מִבְּשַׂר הַפֶּסַח לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מח) "כָּל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ". בּוֹ הוּא שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל אֲבָל אוֹכֵל הוּא מַצָּה וּמָרוֹר. וְכֵן מָתָר לְהַאֲכִיל מַצָּה וּמָרוֹר לְגֵר תּוֹשָׁב וּלְשָׂכִיר:

ט כֻּשִּׁי שֶׁמִּילַת בָּנָיו וַעֲבָדָיו מְעֻכָּבָתוּ מִלְשְׁחֹט הַפֶּסַח כָּךְ מְעֻכָּבָתוּ מִלֶּאֱכֹל שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מד) "וּמָלְתָה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ". כֵּיצַד. קָנָה עֶבֶד אַחַר שֶׁנִּשְׁחַט הַפֶּסַח. אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִמּוֹל אֶלָּא אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח. חֲרֵי זֶה אָסוּר לֶאֱכֹל עַד שֶׁיָּמוּל אוֹתָן. וְכֵיצַד יִהְיֶה הַבֵּן רָאוּי לְמִילָה אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי קֹדֶם שְׁחִיטָה. כְּגוֹן שֶׁחָלַצְתּוֹ חַמָּה שֶׁצָּרִיךְ שִׁבְעַת יָמִים מֵעֵת לְעֵת מִיּוֹם הַבְרָאָתוֹ. וּכְגוֹן שֶׁכָּאֲבָה עֵינוֹ וְנִרְפֵּאת אַחַר שְׁחִיטָה. אוֹ שֶׁהָיָה טָמְטוּם וְנִקְרַע אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְנִמְצָא זָכָר:

פרק י

א הַשּׁוֹבֵר עֶצֶם בְּפֶסַח טָהוֹר חֲרֵי זֶה לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מו) "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ". וְכֵן נֶאֱמַר בְּפֶסַח שֵׁנִי וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ. אֲבָל פֶּסַח שֶׁבָּא בְּטֻמְאָה אִם שָׁבַר בּוֹ עֶצֶם אֵינוֹ לוֹקֶה. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ בְּטָהוֹר וְלֹא בְּטָמֵא. אֶחָד הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בִּכְלֵי חֶמְשָׁה עָשָׂר אוֹ שֶׁשָּׁבַר בּוֹ עֶצֶם מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ שֶׁשָּׁבַר אַחַר כַּמָּה יָמִים חֲרֵי זֶה לוֹקֶה:

ב לְפִיכָךְ שׁוֹרְפִין עַצְמוֹת הַפֶּסַח בְּכָל הַנּוֹתָר מִבְּשָׂרוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ בָּהֶן לִידֵי תַּקָּלָה:

ג אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל שְׂבִירַת עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ. אֲבָל עֶצֶם שֶׁאֵין בּוֹ מוֹחַ וְשֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר אֵינוֹ חַיָּב עַל שְׂבִירָתוֹ. הָיָה עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר וְשָׁבַר הָעֶצֶם שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם הַבָּשָׂר חַיָּב אַף עַל פִּי שֶׁהַמָּקוֹם שֶׁשָּׁבַר פָּנוּי מִבְּשָׂרוֹ:

ד הַשּׁוֹבֵר אַחַר הַשּׁוֹבֵר בְּעֶצֶם אֶחָד לוֹקֶה:

ה הַשּׁוֹרֵף עֲצָמוֹת וְהַמְחַתֵּךְ גִּידִים אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֶצֶם:

ו פֶּסַח שֶׁהוּא נָא אוֹ מְבֻשָּׁל וְשָׁבַר בּוֹ אֶת הָעֶצֶם לוֹקֶה. אֲפִלּוּ נִפְסַל בְּטֻמְאָה וְיִצִיאָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר שְׂבִירַת הָעֶצֶם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסַל. אֲבָל אִם לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר כְּגוֹן שֶׁנִּתְפַּגֵּל אוֹ נַעֲשָׂה מַחֲשֶׁבֶת זְמַן אוֹ מַחֲשֶׁבֶת שִׁנּוּי הַשֵּׁם. אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׂבִירַת הָעֶצֶם:

ז שָׁבַר עֶצֶם הָאַלְיָה אֵינוֹ לוֹקֶה שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה:

ח הַפְּחוּסִים שֶׁהֵם כְּמוֹ עֲצָמִים רַכִּים. הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין לְאָכְלָן:

ט הָיָה גִּדִּי קָטָן וְרַךְ שֶׁעַצְמוֹתָיו רַכִּים לֹא יֹאכַל אוֹתָן שֶׁזֶּה שׁוֹבֵר עֶצֶם וְאִם אָכַל לוֹקֶה. שֶׁאֶחָד הַשּׁוֹבֵר עֶצֶם קָשֶׁה אוֹ עֶצֶם רַךְ. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל אַחַר שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל הוּא שֶׁמַּתִּר לֶאֱכל כְּנִגְדּוֹ מִן הַגִּדִּי הָרַךְ אַחַר צְלִיָּתוֹ כְּגוֹן רָאשֵׁי כְּנָפַיִם וְהַפְּחוּסִים:

י גִּידִין הָרַכִּין שֶׁסּוֹפָן לְהִקָּשׁוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהֵן רְאוּיִין לַאֲכִילָה עַתָּה וְנֶאֱכָלִין בְּפֶסַח אֵין נִמְנִין עֲלֵיהֶן. וְנִמְנִין עַל מוֹחַ שֶׁבָּרֹאשׁ מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיאוֹ בְּלֹא שְׁבִירַת עֶצֶם. וְאֵין נִמְנִין עַל מוֹחַ שֶׁבְּקוּלִית וְהוּא הָעֶצֶם הַסָּתוּם מִשְּׁנֵי רָאשָׁיו. שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ אֶלָּא בִּשְׁבִירַת עֶצֶם:

יא כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל אֶת הַפֶּסַח חוֹתֵךְ הַבָּשָׂר וְאוֹכֵל וְחוֹתֵךְ הָעֲצָמוֹת מִן הַפֶּרֶק וּמְפָרְקָן אִם רָצָה. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְגִיד הַנָּשֶׁה מוֹצִיאוֹ וּמַנִּיחוֹ עִם שְׁאָר הַגִּידִים וְהָעֲצָמוֹת וְהַקְּרוּמוֹת שֶׁיּוֹצְאִין בִּשְׁעַת אֲכִילָה. שֶׁאֵין מְנַקִּין אוֹתוֹ כִּשְׁאָר הַבָּשָׂר וְאֵין מְחַתְּכִין אוֹתוֹ אֶלָּא צוֹלִין אוֹתוֹ שָׁלֵם. וְאִם חָתְכוּ חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת כָּשֵׁר וְהוּא שֶׁלֹּא יֶחְסַר אֵיבָר. צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יַשְׁאִיר מִכַּשַּׁר הַפֶּסַח עַד בֹּקֶר שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב י) "לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר". וְכֵן בַּשֵּׁנִי שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט יב) "לֹא יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר". וְאִם הִשְׁאִיר מִמֶּנּוּ בֵּין בָּרִאשׁוֹן בֵּין בַּשֵּׁנִי עָבַר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וְאֵינוֹ לוֹקֶה עַל לָאו זֶה שֶׁהֲרֵי נִתַּק לַעֲשֵׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב י) "וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ":

יב כְּשֶׁמַּקְרִיבִין אֶת הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן מַקְרִיבִין עִמּוֹ שְׁלָמִים בְּיוֹם י"ד מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן. גְּדוֹלִים אוֹ קְטַנִּים. זְכָרִים אוֹ נְקֵבוֹת כָּל זִבְחֵי הַשְּׁלָמִים. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר וְעַל זֶה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים טז ב) "וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר". אֵימָתַי מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה זוֹ בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּחל וּבְטָהֳרָה וּבְמוּעָט. אֲבָל אִם חָל יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת אוֹ שֶׁבָּא הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה אוֹ שֶׁהָיוּ הַפְּסָחִים מְרֻבִּים אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה. וְאֵין מַקְרִיבִין אֶלָּא הַפְּסָחִים בִּלְבַד:

יג חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר רְשׁוּת וְאֵינָהּ חוֹבָה. וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד כְּכָל זִבְחֵי שְׁלָמִים. וְאָסוּר לְהַנִּיחַ מִבְּשַׂר חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ד) "וְלֹא יָלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁזֶּה אַזְהָרָה לְמַנִּיחַ בְּשַׂר חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר לְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר. שֶׁנֶּאֱמַר לַבֹּקֶר עַד בֹּקֶר שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי. וְהַמּוֹתִיר אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא יִשְׂרֹף הַנּוֹתָר מִמֶּנָּה כְּשְׁאָר הַנּוֹתָרִים:

יד בְּשַׂר חֲגִיגָה שֶׁעָלָה עִם הַפֶּסַח עַל הַשֻּׁלְחָן וְכָל הַתַּבְשִׁילִין הָעוֹלִים עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן מִתְבַּעֲרִין עִמּוֹ. וְאֵינָן נֶאֱכָלִים אֶלָּא עַד חֲצוֹת כַּפֶּסַח עַצְמוֹ גְּזֵרָה מִפְּנֵי הַתַּעֲרֹבֶת:

טו מַה בֵּין פֶּסַח רִאשׁוֹן לְפֶסַח שֵׁנִי. הָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּחָמֵץ בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא. וְאֵינוֹ נִשְׁחָט עַל חָמֵץ. וְאֵין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ חוּץ לַחֲבוּרָה. וְטָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ. וּמְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה. וְאֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא בְּטֻמְאָה אִם נִטְמָא רֹב הַקָּהָל טֻמְאַת מֵת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אֲבָל פֶּסַח שֵׁנִי חָמֵץ וּמֻצָּה עִמּוֹ בַּבַּיִת. וְאֵינוֹ טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ. וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לַחֲבוּרָתוֹ. וְאֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה וְאֵינוֹ בָּא בְּטֻמְאָה. וּשְׁנֵיהֶם דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. וּטְעוּנִין הַלֵּל בַּעֲשָׂיָתָן וְנֶאֱכָלִין צָלִי בְּבַיִת אֶחָד עַל מַצָּה וּמָרוֹר. וְאֵין מוֹתִירִין מֵהֶן. וְאֵין שׁוֹבְרִין בָּהֶן אֶת הָעֶצֶם. וְלָמָּה לֹא יִשְׁוֶה הַשֵּׁנִי לָרִאשׁוֹן לְכָל הַדְּבָרִים מֵאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט יב) "כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ". לְפִי שֶׁפֵּרֵשׁ בּוֹ מִקְצָת חֻקַּת הַפֶּסַח. לְלַמֵּד שֶׁאֵינָהּ שָׁוָה לָרִאשׁוֹן אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁנִּתְפָּרְשׁוּ בּוֹ. וְהֵן הַמִּצְוֹת שֶׁבְּגוּפוֹ וְהֵם חֻקַּת הַפֶּסַח. שֶׁכְּלָל זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצְרַיִם שֶׁיִּלָּקַח הַפֶּסַח מִבֶּעָשׂוֹר. וְשֶׁהוּא טָעוּן הַגַּעַת דָּם בַּאֲגוּדַת אֵזוֹב לַמַּשְׁקוֹף וְלִשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. וְשֶׁיֵּאָכֵל בְּחַפָּזוֹן. אֵין אוֹתָן הַדְּבָרִים נוֹהֲגִים לְדוֹרוֹת וְלֹא נַעֲשׂוּ אֶלָּא בְּפֶסַח מִצְרַיִם בִּלְבַד: